



§ 186

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esitys kaupunginhallitukselle Fastholman luonnonsuojelualueen perustamisesta sekä hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymisestä

HEL 2023-012512 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Fastholman luonnonsuojelualueen perustamista sekä alueen hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä vuosille 2024–2033.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli ympäristöasiantuntija Virpi Karén. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä muutti esityksen perusteluja siten, että muutetaan kappaleen 12 viimeinen lause muokkaamalla kappaletta seuraavasti: ”Helsy, Tringa, kaksi yksityishenkilöä sekä asukasedustus (viisi henkilöä) jättivät kannanotot määräaikaan mennessä.”

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi esittelijän muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Virpi Karen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 09 310 52280
virpi.karen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Fastholman luonnonsuojelualueen rajaus
- 2 Fastholma-HKS-luonnos-2023-AHJO-final
- 3 Lainhuutotodistukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kannanottajat

Otteen liitteet
Esitysteksti



Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Fastholman luonnonsuojelualueen perustamista sekä alueen hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä vuosille 2024–2033.

Esittelijän perustelut

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Fastholman luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Suojelun perusteet ja tarkoitus

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 (https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/Luonnonsuojeluohjelma_uusin_2021.pdf) on esitetty luonnonsuojelualueen perustamista Fastholmaan. Alueesta käytetään luonnonsuojeluohjelmassa nimeä Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä. Helsingin kaupungin asemakaavoituksen nimistötyöryhmän ehdotuksen mukaisesti alueesta käytetään nimeä Fastholman luonnonsuojelualue - Fastholmens naturskyddsområde. Luonnonsuojeluohjelmassa suojelun tarkoituksiksi on määritelty arvokkaan linnustokohteen ja Vanhankaupunginlahden suojavyöhykkeenä toimivan metsäalueen säilyttäminen.

Suojeltavaksi esitettävällä alueella täyttyvät luonnonsuojelulain 43 §:ssä mainitut luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset: ”alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi”, ”luontotyypin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii” sekä ”alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin”. Suojelulla turvataan erittäin uhanalaiseksi luokiteltuja luontotyyppejä. Alueeseen sisältyy myös vuoden 1914 linnoitusrakennelmiin kuuluvia muinaisjäänkösiä sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Alueen sijainti ja rajaus

Fastholma sijaitsee Vanhankaupunginlahden itärannalla Herttoniemen kaupunginosan ja Viikin Vanhankaupunginlahden välissä.



Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suunniteltua rajausta on tarkistettu suojelun valmistelussa. Rajausperusteina on käytetty luontotyyppien luonnontilaisuutta, tonttien rajoja, ulkoilureittien ja teiden sijaintia sekä arvokkaita luonnonmuodostelmia. Aluetta rajattiin laajemmaksi kuin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 erityisesti Saunalahden itäisellä alueella sekä maisemallisesti merkittävällä kalliolla arvokkaiden luontoarvojen perusteella.

Tuleva alue rajautuu länsireunaltaan Saunalahden luonnonsuojelualueeseen (YSA201790). Pohjoiskärjessä tulevaa aluetta sivuaa Viikin–Vanhankaupunginlahden suojelualue (YSA010453). Alueen pohjoisosassa huomioidaan teknisen alueen huolto- ja rakenteellisen muutoksen tarve, ja rajausta on kavennettu ajoteiden ja yksityisen maanomistuksen kohdissa. Kaventamisessa on myös huomioitu luonnontilaisuuden heikentyminen, mutta on haluttu säilyttää viherkäytävä Fastholman ja Viikin–Vanhankaupunginlahden Natura 2000 -alueen välillä.

Suunnitellun luonnonsuojelualueen pinta-ala on 17,2 ha.

Luonnonsuojelualueen rajaus on esitetty liitteenä 1.

Valmistelu

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö tilasi Luontonselvitys Metsänen Oy:ltä kasvi- ja luontotyyppiselvityksen vuonna 2022 ja hoito- ja käyttösuunnitelman vuonna 2023. Kasvi- ja luontotyyppitietoa täydennettiin hoito- ja käyttösuunnittelun aikana.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten kutsuttiin koolle keväällä 2023 ohjausryhmä, johon kuului edustajia kaupunkiympäristön toimialalta ympäristöpalveluista, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelusta, asemakaavoituksesta ja kunnossapidosta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalta kaupunginmuseosta ja tilapalveluista. Ryhmä kokoontui kolme kertaa.

Hoito- ja käyttösuunnitelmasta järjestettiin 26.10.2023 yleisötilaisuus lähi- sekä Teams -tilaisuutena. Tilaisuudessa oli mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa ja esittää kysymyksiä alueesta. Suunnitelma oli ennen tilaisuutta nähtävillä kaupungin verkkosivuilla ja suunnitelmasta pystyi jättämään etukäteen kysymyksiä tai kommentteja sähköpostina valmistelijalle yleisötilaisuudessa käsiteltäväksi. Ilmoituksessa oli myös näkyvissä kannanottojen määräajankohta ja kannanoton jättämistapa.

Luonnonsuojelualueen perustamisesityksestä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmasta ja yleisötilaisuudesta sekä kannanoton jättämisajasta ilmoitettiin sähköpostiviestinä Helsingin luonnonsuojeluyhdistykseltä (Helsy ry.), Helsingin Seudun Lintutieteelliselle Yhdistykselle (Tringa



20.12.2023

ry.), Herttoniemi-Seura ry:lle, joka hallinnoi myös Herttoniemen viljely-
palstoja sekä Helsingin suunnistajat ry:lle. Helsy, Tringa ja kaksi yksi-
tyishenkilöä jättivät kannanotot kannanottojen määräaikaan mennessä.
Kannanottojen sisältö ja vastineet on esitetty jäljempänä perustamisesi-
tyksessä.

Hoito- ja käyttösuunnitelma on esityksen liitteenä 2.

Kiinteistötiedot ja omistus

Tuleva luonnonsuojelualue sijaitsee kahdella Helsingin kaupungin
omistamilla kiinteistöillä 91-405-5-37 ”Herttoniemi” ja 91-43-9903-100
”Puisto”.

Lainhuutotodistukset ovat esityksen liitteenä 3.

Kaavoitus ja muut aluesuunnitelmat

Fastholman eteläosa sisältyy asemakaavaan 3297 ja pohjoisosa on
asemakaavoittamatonta aluetta. Luonnonsuojelualueen itäosaan on
valmisteilla asemakaava 12849 Länsi-Herttoniemen suojelu- ja täyden-
nysrakentaminen. Helsingin yleiskaavassa 2016 Fastholma on merkitty
oikeusvaikutteiseen kaupunkiluontokarttaan suojeltavaksi tarkoitetuksi
alueeksi.

Korvaus

Helsingin kaupunki ei hae korvausta luonnonsuojelualueen perustami-
sesta.

Luonnon monimuotoisuus

Luontotyypit ja kasvillisuus

Fastholma koostuu vaihtelevista ja monipuolisista luontotyypeistä, jois-
ta suurin osa on keskiravinteisia avoimia laakeita uhanalaisuusluoki-
tuksessa silmälläpidettäviä (NT) kallioita ja tuoreita keskiravinteisia
vaarantuneita (VU) lehtoja. Keskiravinteiset avoimet laakeat ja paahtei-
set kalliot ovat lajistoltaan harvinaisen monipuolisia ja niiden edusta-
vuus on pääasiassa hyvä. Ne ovat luonnontilaisia tai luonnontilaltaan
vähän heikentyneitä. Luonnontilaisuuden heikentyminen on seurausta
virkistyskäytön aiheuttamasta kulumisesta.

Fastholman alueen läpi virtaa kausikuiva havumetsävyöhykkeen noro,
joka edustaa uhanalaisuusluokituksessa puutteellisesti tunnettua luon-
totyyppiä (DD), sekä pysyvästi maastossa virtaava pienvirtavesi, jonka
uoma on havaittavissa. Pienvirtavesi saa alkunsa itäreunan kausikos-



20.12.2023

teikolta. Fastholman vesirajaa lännessä Saunalahden puolella valtaa tiheä ja korkeakasvuinen ruovikko.

Puustoltaan monipuoliset ja erirakenteiset lehdot ovat pääasiassa tuoreita ja keskiravinteisia lehtoja, joiden edustavuusluokat vaihtelevat hyvästä kohtalaiseen. Kosteista ja tuoreista lehdoista osa on ollut aikanaan maatalouskäytössä. Valtaosa alueen metsistä on varttuneita lehtisekametsiä ja niissä lahopuiden määrä on runsasta. Luonnontilaisuus on keskimäärin heikentynyt vieraslajien ja kulumisen seurauksena. Alueelta löytyy myös luonnontilaisiksi luokiteltuja kuvioita. Lajistossa esiintyy eri-ikäisiä koivuja, raitoja, vaahteroita, pihlajia, mäntyjä ja haapoja. Fastholmassa esiintyvät jalopuulehdot ovat melko edustavia silmälläpidettäviä (NT) vaahteralehtoja. Runsasravinteisen aluskasvillisuuden lehdot rehevällä aluskasvillisuudella ovat tärkeitä lehtometsälinnuille, ja erirakenteinen, vanha puusto on arvokasta luonnon monimuotoisuudelle. Eteläosassa alue rajautuu Saunalahden perukan lehtoon, joka on luontotyyppinä valtakunnallisesti sekä Helsingin alueella luokituksestaan silmälläpidettävä (NT).

Fastholmassa on vanhoja asuinpaikkoja, jotka ovat muuttuneet hoidon loputtua vanhoista pihapiireistä ja pelloista istutusmetsiköksi, hakamaiksi ja lehdoiksi. Alueelta löytyy pienialaisesti vanhoja pitkälle metsittyneitä pihapiirejä, joista osaan on istutettu kuusia vanhalle ojitetulle pellolle. Entinen pelto on muuttunut reheväksi ja korkeakasvuiseksi äärimmäisen uhanalaiseksi luokitelluksi (CR) jalopuuhakamaaksi. Pihapiirien vanhat rakenteet kuten kiviaidat ja maankellari ovat edelleen havaittavissa.

Osaan alueen uhanalaisluokituksessa erittäin uhanalaisiksi luokiteltujen (EN) tervaleppäluhtien muodostumiseen on vaikuttanut maankohoaminen, ja nuorien tervaleppien seassa kasvaa nuoria hieskoivuja ja pihlajia. Tervaleppäluhdissa esiintyy runsaina Euroopan Unionin alueella haitalliseksi säädetty vieraslaji jättipalsami ja vieraslaji rikkapalsami.

Merkittävä lajisto

Fastholma kuuluu kokonaisuudessaan Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän arvokkaisiin linnustokohteisiin (I luokka) ja on kansainvälisesti tärkeä lintualue (IBA). Fastholman keskiosissa on arvokkaita metsäalueita (METSO-luokat I-III). Lähes koko alue on arvoluokan I kääpääluetta, mutta osa itäosista sisältyy arvoluokan II-kääpääalueeseen. Alueella esiintyy geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde: liejuja turvekerrostuma, Vanhakaupunki–Viikki–Herttoniemi. Lisäksi alueelle sijoittuu kaksi Itämeren Litorinamerivaiheen tai sitä nuoremman Itämeren ajalta olevaa muinaisrantakivikkoa, joiden luonnonsuojeluarvot ovat



20.12.2023

kohtalainen (arvoluokka 2) ja pieni (arvoluokka 3). Alueelle sijoittuu myös osittain muinaisrantakivikko arvoluokaltaan 2 (kohtalainen). Fastholman pohjoisosat kuuluvat arvoluokan I sammakko- ja matelija-alueeseen, ja itäkärkeä lukuun ottamatta alue sisältyy paikallisesti arvokkaaseen lepakkokohteeseen (C-luokka).

Alueella on erityisesti merkittävää ja huomionarvoista pesivää ja talvehtivaa lintulajistoa. Talvella alueella on tavattu tikkoja ja pöllöjä, kesällä puolestaan rantametsien ja lehtojen lajit ovat hyvin edustettuina. Linnustollisesti Fastholman alue liittyy viereiseen Vanhankaupunginlahden alueeseen, ja Fastholman viereisissä ruovikoissa tavattuja harvalukuisia pesimälajeja ovat muun muassa kaulushaikara, rastaskerttunen, ruokosirkkalintu ja viiksitimali.

Fastholman ja Saunalahden pohjukan ranta- ja metsäalueilla on myös havaittu pesivänä tai mahdollisesti pesivänä monipuolisesti kolopesijöitä sekä pensaikkojen ja lehtomaisten metsien lintuja. Lisäksi lintuharrastajien talviruokintapaikoilla on tavattu harvalukuisia talvehtijoita ja harvinaisia lajeja.

Putkilokasveista esiin voidaan nostaa lehtotähtimö, lehtopalsami, ruotsinpihlaja ja rautanokkonen. Lepakoista alueelta on havaittu pohjanlepakko ja vesisiippa. Alueen metsät indikoivat kuitenkin myös potentiaalia muillekin lepakoille kuten viiksisiippalajeille, korvayökölle ja pikkulepakolle. Alueelta on yksi varmistettu viitasammakkohavainto, ja viereisellä Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -alueella lajia on tavattu enemmänkin. Lajin esiintymistä ei ole selvitetty kattavasti. Huomionarvoista kääpä- ja orvakaslajistoa edustavat silmälläpidettävät korpiludekääpä, rusokantokääpä ja rustikka sekä harvinainen mailakääpä.

Alueen käyttö ja saavutettavuus

Fastholman alueella on paljon virkistyskäyttöä. Alueen läpi Viikkiin ja Vanhankaupunginlahteen kulkevaa ulkoilureittiä käytetään lähinnä kävelen, juosten ja pyöräillen. Ulkoilureitti on valaistu ja sen reunalla on muutamia penkkejä ja roska-astioita. Metsissä kulkee polkuverkostoja, joita käytetään koiran ulkoiluttamiseen, sauvakävelyyn, luonnon - erityisesti lintujen - tarkkailuun ja valokuvaukseen. Alueella on rauhoittumiseen sopivia paikkoja, talvella ulkoilureitillä on hiihtolatu ja geokätköillä on alueella geokätköjä. Alueella sijaitsevien kuntoportaiden käyttö on runsasta.

Alue on melko hyvin saavutettavissa Herttoniemestä Hiihtäjätien, Mäenlaskijantien ja Mäyrätien kautta. Herttoniemen metroasemalle on matkaa alle 500 metriä ja linja-autolla pääsee myös Hiihtomäentien



20.12.2023

varteen. Lähimmät kaupunkipyöräasemat ovat Hiihtäjäntiellä, Karhutiel-
lä ja Hiihtomäentiellä. Henkilöautolla alueelle saapuva voi käyttää Ma-
javatien päässä sijaitsevaa pysäköintialuetta.

Uhkatekijät

Aluetta uhkaavat lähitulevaisuudessa rakennetun ympäristön laajene-
minen alueen reunoilla, Herttoniemen mahdollinen täydennysrakenta-
minen, arvokkaiden luontotyyppien vähentyminen tai häviäminen, hai-
tallisten vieraslajien leviäminen ja siitä seuraavat luontaisen lajiston
muutokset, lemmikkieläinten irti pitämisen aiheuttama uhka eläinlajistol-
le pesimäaikana emojen jättäessä pesät tai poikaset ilman suojaa pae-
tessaan sekä ilmastonmuutos ja siihen liittyvät sään ääri-ilmiöt seuran-
naisvaikutuksineen.

Virkistyskäytöstä johtuva kasvillisuuden kuluminen on myös uhkatekijä.
Reitistön ja polkujen hallitsematon laajentuminen nykyisten ulkopuolelle
lisää kulumista ihmisten kiertäessä kosteita kohtia, ja kiertoreitin hake-
minen aiheuttaa polkujen leventymistä ja uusien polkujen muodostu-
mista. Alueen virkistyskäyttö todennäköisesti lisääntyy entisestään. Vir-
kistyskäyttöön liittyy myös muutamia uhkatekijöitä kuten roskaantumista
ja avotulen tekoa ranta-alueilla.

Nykyisellään myös toimiva lumenvastaanottoalue voi muodostaa uhkia
tulevan luonnonsuojelualueen luontotyypeille likaantuneen veden va-
luntana ja roskien sekä hiekoitushiekan ja -soran leviämisenä suojelua-
alueen puolelle. Alueen toimilupa on umpeutumassa ja kohteen uudis-
taminen on suunniteltavana. Kaavan ja suunnittelun on tarkoitus huo-
mioida yllämainitut uhkatekijät ja luoda alueelle keinoelinympäristöjä
(altaita) ainakin sammakkoeläimille.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Luonnonhoidon suunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on suunniteltu niittoa tai laidunnusta
hakamaalle (kuvio 8), noron luonnontilaisuuden ennallistamista (kuvio
26), tervaleppäluhdan vesitalouden palauttamista (kuvio 17), lahopuun
lisäämistä (kuvio 19), valaistusolojen muuttamista lepakoille suotuisiksi
(ulkoilureitti) sekä haitallisten vieraslajien torjuntaa koko alueella.

Virkistyskäytön suunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään tulevalle luonnonsuojelualue-
elle virkistyskäyttöä palvelevia rakenteita: opastauluja, esteetöntä lin-
tulavaa, penkkejä, patao ja sen yli kulkevaa siltaa. Fastholmassa on



valmiiksi hyväkuntoisia reittejä riittävästi, joten reitistöstä valitaan pääreitit ja ohjataan kulku opastein näille reiteille. Lisäksi ehdotetaan uutta polkumaista reittiä kiertämään Fastholman metsä. Olemassa olevista reiteistä jätetään pohjois-eteläsuuntainen reitti sekä itä-länsisuuntaisia pistoreittejä pääreitin poikki. Vierekkäisiä toisiaan lähellä olevia reittejä pyritään poistamaan.

Alueelle ehdotetaan korkeintaan kolmea pääopastetaulua alueelle tulevien pääulkolureittien varteen. Ensimmäistä pääopastetaulua ehdotetaan luonnonsuojelualueen eteläosaan vanhan opaskyltin kohdalle, toista teknisen alueen sisäänmenotien varteen ja kolmatta Fastholman kärkeen rantaan. Kohdeopastaulujen sijainnit selviävät opastesuunnitelun yhteydessä. Kohdeopastauluissa kerrotaan pääopastauluissa esitettyä laajemmin jostakin alueen erityisarvosta tai tietystä osa-alueesta. Lisäksi etenkin alueen rajoille tarvitaan rauhoitusmääräystauluja.

Esteettömän lintujen katselulavan paikaksi esitetään Saunalahden itäreunaa sellaiseen kohtaan mistä on näkyvyys myös Saunalahden avovesialueelle, ei pelkästään ruovikkoon. Alueelle esitettävät pöytä- ja penkkiryhmät asennetaan Saunalahden rannalle ja Fastholman keskiosiin.

Ehdotus rauhoitusmääräyksiksi

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- metsänhakkuut ja muut metsänhoitotoimet;
- elävien ja kuolleiden kasvien, kasvinosien ja sienien ottaminen tai vahingoittaminen;
- maa-aineksien tai kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- ja kallioperän vahingoittaminen ja muuttaminen;
- ojien kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen;
- rakennusten, rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen;
- tulenteko, telttailu ja muu leirytyminen;
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen tai niiden pesien hävittäminen ja selkärangattomien eläimien pyydystäminen tai kerääminen;
- kaikenlainen muu toiminta, joka muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen;
- kaikenlaisten eläin- ja kasvinäytteiden keruu ilman ELY-keskuksen lupaa sekä



20.12.2023

- koirien, kissojen ja muiden lemmikkieläinten irti pitäminen.

2. Liikkumisrajoitukset

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista sekä
- pyöräily merkittyjen polkujen ulkopuolella.

3. Sallitut toimenpiteet

Edellä olevien määräysten estämättä alueella on sallittua:

- marjojen ja hyötysienien poiminta;
- haitallisten vieraslajien poistaminen maanomistajan luvalla;
- luonnonsuojelualueen rakennepiirteiden ja lajiston kartoittaminen;
- ELY-keskuksen hyväksymän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisien toimenpiteiden toteuttaminen;
- virkistyskäytölle vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien ta-pauskohtainen poistaminen ELY-keskuksen suostumuksella siten, että järeiden puiden rungot (rinnankorkeusläpimitta yli 20 cm) jätetään lahoppuiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen;
- tonttien, ulkoilureittien ja polkujen ylläpitoon ja turvallisuuteen liittyvät toimet sekä
- olemassa olevien ojien kunnostaminen.

4. Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnonsuojelualueetta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen luonnonsuojelun, käytön tai tutkimuksen tai muinaismuiston hoidon kannalta.

Kustannusarvio

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen edellyttää investointeja, joiden kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 347 000 euroa. Selvästi suurin kustannuserä on lintujen katselulava, jonka kustannuksiksi on arvioitu 200 000 euroa.

Jatkuvan kunnossapidon ja hoidon, mikä sisältää muun muassa vieraslajien torjunnan, on arvioitu maksavan keskimäärin noin 19 000 euroa vuodessa. Vieraslajien torjunnan kustannusten oletetaan laskevan suunnitelmakauden aikana toimenpiteiden tuottaessa tulosta ja osa vieraslajitorjunnan seurannasta ja torjunnasta tehdään virkatyönä. Vieraslajitorjunnan seurannasta ja torjunnasta tehdään virkatyönä. Vieraslajitorjunnan seurannasta ja torjunnasta tehdään virkatyönä. Vieraslajitorjunnan seurannasta ja torjunnasta tehdään virkatyönä.



20.12.2023

lajien seurannan ja torjunnan viranomaistyön on arvioitu olevan 3000 euroa vuodessa ja 30 000 euroa 10 vuodessa. Virkatyötä tarvitaan myös hoidon, investointien, luontoselvitysten tekemisen, luontoseurantojen sekä hoito- ja käyttösuunnitelman päivittämisen koordinointiin.

Kustannusarviossa ei ole pystytty arvioimaan mahdollisen laidunnuksen kustannuksia.

Luontoseurannan kustannukset 10 vuoden aikana ovat arviolta 19 500 euroa koostuen kasvillisuuden ja luontotyyppien, pesimälinnuston, viitasammakoiden, lepakoiden ja muun merkittävän lajiston selvittämisestä.

Kannanotot

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan tuli yhteensä viisi kirjallista kannanottoa: Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys - Helsingforstaktens Ornitologiska Förening Tringa ry:ltä, Helsingin Luonnonsuojeluyhdistys ry:ltä, kahdelta yksityishenkilöltä sekä asukasedustukselta (viisi henkilöä).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstaktens Ornitologiska Förening Tringa ry:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry kannattaa lämpimästi Fastholman luonnonsuojelualueen perustamista ja pitää hoito- ja käyttösuunnitelmaa hyvin valmisteltuna. Tringa ry on tyytyväinen alueen rajaukseen.

Yhdistyksen mielestä opasteiden suunnittelu, niiden oikea sijoittelu ja kulun ohjaaminen pääulkoilureiteille myös rauhoitusmääräysten avulla on ensiarvoisen tärkeää, jotta lisääntyneen virkistyskäytön aiheuttama häiriövaikutus ja kuluminen voidaan minimoida. Yhdistys pitää erittäin kannatettavana näkymien avaamista Saunalahdelle ja lintulavan rakentamista Saunalahden rantaan.

Tringa kannattaa myös lahopuiden tuottamiseen tähtääviä toimenpiteitä kuviolla 19, tervaleppäluhdan ennallistamista kuviolla 17 ja vieraslajien torjuntaa koko suojelualueella. Myös vaarallisiksi tulkittujen puiden poistaminen reittien varsilta on turvallisuussyistä perusteltua.

Tringan mielestä Fastholman alueen linnuston säännöllinen seuranta on tärkeää ja pohjatiedoksi suunniteltu kartoitus vuonna 2024 on tarpeen. Yhdistys pitää riittävänä noin kymmenen vuoden välein toteutettavaa kattavaa kartoitusta.



20.12.2023

Yhdistys kritisoi sitä, että suojelualueelle ehdotettaviin rauhoitusmääräyksiin ei voinut perehtyä silloin, kun hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos oli nähtävillä.

Lisäksi Tringan mielestä olisi hyödyllistä selvittää yksityisen maanomistajan mahdollinen halukkuus liittää lumenkaatopaikan länsipuolella sijaitseva luhta-alue tulevaisuudessa Fastholman luonnonsuojelualueeseen.

Vastine:

Esittelijä pahoittelee, etteivät rauhoitusmääräykset olleet nähtävillä. Tavoitteena on laittaa rauhoitusmääräykset kommenteille samaan aikaan hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa, mutta Fastholman kohdalla rauhoitusmääräyksien muotoilu ei valitettavasti ehtinyt valmistua ajoissa.

Uuden luonnonsuojeluohjelman valmistelutyöryhmä selvittää potentiaalisia luontoalueita seuraavan luonnonsuojeluohjelman 2025–2034 kohteiksi. Jo perustettujen luonnonsuojelualueiden viereiset luontoarvoiltaan arvokkaat alueet, jotka voivat vahvistaa viherverkostoa, huomioidaan valmistelussa.

Esittelijä toivoo, että hyvä yhteistyö Tringan kanssa jatkuu ja alueen rakenteiden suunnittelussa, lintujen elinolosuhteiden parantamisessa sekä inventoinnissa voidaan hyödyntää Tringan jäsenistön asiantuntemusta.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry kannustaa kaupunkia hankkimaan yksityisomistuksessa olevat maat Fastholmassa ja yhdistämään ne Fastholman luonnonsuojelualueeseen. Lisäksi rajaukseen tulisi ottaa mukaan siitä poistettu sammakoiden elinalue ulkoilutien ja lumenkeräyskentän välissä.

Yhdistys huomauttaa, että kaksiosainen noro kuviolla 13 on syytä merkitä hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Yhdistyksen mielestä noron käyttöä ulkoilijoiden polkuna tulee vähentää. Vähintään pitäisi kieltää maastopyöräily noroa pitkin, eikä viereen tule raivata ulkoilutietä. Yhdistys ehdottaa myös noron ennallistamista. Tällöin tulee huomioida, ettei noroa jatkossakaan ohjata putken kautta ulkoilutien ali.

Yhdistys huomauttaa hoito- ja käyttösuunnitelman maininnasta, ettei rajausalueella ole havaittu viitasammakoita, vaikka yhdistyksen jäsen on vienyt viitasammakkohavainnon Lajitietokeskuksen laji.fi-palveluun.



20.12.2023

Yhdistyksen mielestä muinaisranta pyöreine kivineen on syytä merkitä hoito- ja käyttösuunnitelmaan (kuvio 14).

Yhdistys huomauttaa, että Mäenlaskijantien luoteispuolen kausikos-teikko (hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuviolla 24) on tervaleppäkorpi ja sen vesitilanne tulee selvittää. Samalla tulee huomioida runsas sammakopopulaatio ja sammakonpoikasten selviytyminen. Myös tervaleppäkorvesta laskeva, ainakin yläosastaan luonnontilainen noro tulee ottaa huomioon ja sen mahdollista kunnostamista tulee arvioida hyvin kriittisesti. Uhkana olevan kerrostalorakentamisen vaikutukset korpeen ja noroon on selvitettävä ennen kaavaehdotuksen laittamista nähtäville.

Yhdistys huomauttaa, että perustettavan luonnonsuojelualueen rajauksesta on poistettu ulkoilutien ja lumenkeräyskentän välinen vetinen kaistale tervaleppälehtoa, vaikka kutuaikaan alueella on havaittu useita ruskosammakoita. Yhdistys on myös huolissaan lumenvastaanottopai-kan sulamisvesien saasteiden ja roskien aiheuttamasta uhasta sammakoille poikasineen. Yhdistys vaatii, että lumenkeräyskentän ympäristöongelmiin tartutaan viipymättä.

Yhdistyksen mielestä perustettavan luonnonsuojelualueen rajaukseen tulee liittää myös ulkoilutien ja Fastholman tien risteyksessä sijaitseva tervaleppäluhdan osa, joka oli mukana edellisessä rajauksessa. Näin saadaan suojeltua mahdollisimman yhtenäisen tervaleppälehtojen ja -luhtien kokonaisuus. Myös tällä kohdalla on tärkeää estää sulavasta lumesta tulevien saasteiden ja roskien leviäminen luhtaan.

Yhdistys muistuttaa, että myös Fastholmantien pohjoispuolella on viipymättä estettävä lumen sulamisvesien saasteiden ja roskien leviäminen uudelle ja vanhalle luonnonsuojelualueelle sekä Natura-alueelle.

Yhdistys huomauttaa, että märkää korpea muistuttava alue ulkoilutien ja kallion välissä lähellä Hiihtäjätietä, luontotyypikuvion 3 eteläpäässä, on jäänyt hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomiotta. Sen luontoarvot tulee selvittää tarkemmin ja ottaa mukaan suunnitelmaan.

Yhdistys toteaa, että Fastholman alueella on ollut joskus asunnottomien majoja. Niiden jäänteet ja alueelle muualta tuotujen roskien rippeet on tärkeää tarkistaa mahdollisten ympäristölle vaarallisten aineiden osalta.

Lisäksi yhdistys ilmoittaa kannattavansa alkuperäistä Fastholman ja Saunalahden luonnonsuojelualue -nimeä.

Vastine:



20.12.2023

Esittelijä kiittää yhdistystä osallistumisesta sidosryhmätyöskentelyyn, annetusta palautteesta sekä aiheellisesta kritiikistä.

Helsingin kaupunki on aloittanut keskustelun Fastholman niemen hankinnasta, mutta alueen maankäyttö selviää vasta myöhemmin.

Rajauksesta poistettu alue ehdotetun luonnonsuojelualueen rajauksen pohjoisosassa ulkoilutien ja lumenvastaanottoaikan välissä poistettiin asiantuntijoiden maastokäynnin jälkeen, koska lumen vastaanottoaika on laajentunut, ja luonnonsuojeluohjelman alue on kaventunut vain muutaman metrin levyiseksi kaistaksi lumen vastaanottoaikan ja tien välissä. Kyseisellä alueella oli nähtävissä selvästi viereisen lumenvastaanottoaikan valumavesien aiheuttamaa veden laatua huonontavaa vaikutusta, joka näkyi öljyläikkinä vedenpinnassa sekä huntumaisina ruskeina rakenteina vedessä olevissa puiden osissa.

Helsingin kaupungin asemakaavoitus on tehnyt parannussuunnitelman lumenvastaanottoalueelle, ja alueen parannussuunnitelman rakentamisen jälkeen lumesta sulavat vedet ohjataan puhdistusmenetelmien jälkeen luontoon, jolloin veden tila paranee tämänhetkisestä. Näin myös ruskosammakkojen elinympäristöön on tulossa parannusta, vaikka kyseinen alue ei sisällykään perustettavaan luonnonsuojelualueeseen. Alueelle ei ole suunniteltu rakentamista.

Luontokartoittaja kävi tarkistamassa kannanotossa mainitun kuvion (13) läpi kulkevan virtavesikohteen ja hänen tulkintansa on, että kyseessä on pintavettä valuva ura, joka kulkee pitkin polkua. Näin ollen kyseessä ei ole noro. Mäenlaskijantien luoteispuolella sijaitsevasta kausikosteikosta laskevan noron ennallistamistoimissa huomioidaan luontotyyppin uhanalaisuus ja herkkyys. Alueen länsiosassa kasvavat vieraslajit pyritään poistamaan mahdollisimman vähäisellä haitalla. Alueelle on joko istutettu tai tuotu karhunlaukkaa ja kyseisen lajin yksilöt on tarkoitus poistaa noron ylävirrasta. Fastholman alueella on tarkoitus tehdä hydrologiset selvitykset ennen kuin alueella tehdään ennallistamistoimenpiteitä vesialueilla.

Esittelijä pahoittelee, että Fastholmasta olevat viitasammakkohavainnot ovat jääneet huomiotta. Laji.fi-palvelussa on (1.12.2023) mainittuna yksi laatuvarmistettu viitasammakkohavainto Fastholman rannasta vuodelta 2019. Alueen luontoseurannassa viitasammakko huomioidaan kartoittamalla lajin tilanne hoito- ja käyttösuunnitelman alkupuolella.

Luontotyyppikuvion eteläpäässä märkää korpea muistuttava alue on luontotyyppi-inventoinnissa huomioitu tuoreeksi keskiravinteiseksi lehdoksi hyvällä edustavuudella.



20.12.2023

Helsingin luontoalueilla ei ole säännöllistä roskien siivousta. Mikäli tulee tietoon, että jossain on paljon roskaa, paikalle mennään siivoamaan. Kuntalaiset voivat ilmoittaa roskaantumisesta palautejärjestelmän kautta <https://palautteet.hel.fi/>.

Helsingin kaupungin nimistötoimikunta on käsitellyt asiantuntijoiden valmistelemaa nimiasiaa 13.9.2023: aikaisempi pitkä ja hankalasti taivutettava nimi (Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä) lyhennettiin selkeämpään muotoon Fastholman luonnonsuojelualue – Fastholmens naturskyddsområde.

Uuden luonnonsuojeluohjelman valmistelutyöryhmä selvittää potentiaalisia luontoalueita seuraavan luonnonsuojeluohjelman 2025–2034 kohteiksi, ja jo perustettujen luonnonsuojelualueiden viereiset luontoarvoiltaan arvokkaat alueet, jotka voivat vahvistaa viherverkostoa huomioidaan valmistelussa.

Esittelijä toivoo, että hyvä yhteistyö Helsyn kanssa jatkuu ja rakenteiden suunnittelussa, luontotyyppien ja eri eliöryhmien elinympäristöjen parantamisessa sekä inventoinnissa voidaan hyödyntää Helsyn jäsenistön asiantuntemusta.

Yksityishenkilö 1:

Yksityishenkilö, joka kuvaa itseään iloiseksi Fastholman viidakon kävijäksi, pitää Fastholmaa ihanana paikkana. Hän toivoo, että aluetta ei tuhota liialla ”korjaamisella ja rakentamisella” ja että alueen viidakkomaisuus ja luonnonmaisema säilyy, kaatuneet puut jätetään paikoilleen ja polut ovat jatkossakin pieniä, mutkaisia ja kuoppaisia. Lisäksi hän toivoo, että alueelle ei tuoda pöytäryhmiä, sillan ja polkujen rakentaminen jätetään minimiin ja puron ylittämiseen voisi käyttää jonkinlaista ”keppisysteemiä”.

Kannanoton antajan mielestä polkupyöräily olisi hyvä kieltää Fastholmassa kuten muillakin luonnonsuojelualueilla.

Henkilö toivoo kulttuuriympäristöön kuuluvien syreenin, omenapuiden ja kivijalkojen säilyttämistä (viitaten kaupungin julkaisuun Kulttuuriympäristöohjelma 2023–2028 - Kulttuuriympäristöt helsinkiläisten voimavarana). Hän ehdottaa myös, että vanha kellari katetaan ja sen viereen pystytetään opastaulu, joka kertoo alueen historiasta huviloineen ja kellareineen. Umpeenkasvaneen syreenimajan voisi raivata, jolloin saisi leikkipaikan lapsille.

Lisäksi kannanotossa on kiinnitetty huomiota suunniteltujen rakenteiden ja ylläpidon suuriin kustannuksiin. Henkilö on ehdottanut rakenta-



20.12.2023

mista niin, että ylläpitokuluja ei syntyisi ollenkaan. Esimerkiksi roskakorit pitäisi jättää pois, jolloin jokainen veisi omat roskat mukanaan.

Vastine:

Esittelijä kiittää yksityishenkilöä annetusta palautteesta sekä aiheellisesta kritiikistä.

Alueen suojelulla turvataan alueen säilyminen mahdollisimman luonnontilaisena. Kulku, myös pyöräily, ohjataan merkityille reiteille. Polut pyritään säilyttämään kapeina ja polkumaisina. Virkistyskäytön ohjauksen osalta periaatteena on, ettei vain yhtä yksittäistä virkistyskäytön muotoa voida kieltää. Turvallisuuden takia kaadettavat vaaralliset puut ja karsittavat oksat reittien vierestä jätetään joko maalaho- tai pystylahopuiksi metsäisille alueille.

Fastholman kärki ei sisälly perustettavaan luonnonsuojelualueeseen. Perustettavat pöytäryhmät sijoitetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainituille paikoille rakennettavan lintulavan viereen ja luonnonsuojelualueen luoteisosaan.

Suunnitellulla sillalla estetään maaston kulumista märällä alueella. Reittien ja polkujen suunnittelussa pyritään ohjaamaan kulkua pois herkimmiltä alueilta. Sillan rakenteessa täytyy huomioida kestävyys sekä turvallisuus. Jos silta on merkityllä reitillä, sillan turvallisuus on Helsingin kaupungin vastuulla. Kannanotossa ehdotettu puronylitysmenetelmä ei ole riittävän turvallinen eikä turvaa riittävästi maaston säilymistä eri vuodenaikoina tai sääolosuhteissa.

Alueen suojelussa ja hoitotoimenpiteissä noudatetaan hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään polkujen ja vesialueiden ylittämiskohtien sijainnit. Polut, joille kulku ohjataan, ovat jo nyt käytössä olevia polkuja.

Rakenteiden ja hoitotoimenpiteiden kustannukset ovat asiantuntijoiden arvioita, ja perustuvat aiempiin tilauksiin vastaavista rakenteista ja hoitotoimenpiteistä Helsingissä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioidaan kulttuurimaiseman säilyttäminen. Alueella esiintyvät tarhaomenapuut on Suomessa luokiteltu vieraslajiksi, sillä Ahvenanmaalla ja Lounais-Saaristossa ne risteytyvät alueilla esiintyvän, alkuperäisen ja uhanalaisen metsäomenapuun kanssa. Helsingin seudulla metsäomenapuita ei esiinny. Omenapuiden merkitys keväisin niiden kukkiessa on erittäin tärkeää pölyttäjiille, joten tarhaomenapuut voidaan jättää, mutta niiden leviämistä muualle alueel-



20.12.2023

le seurataan. Omenapuiden säilyttäminen otetaan huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Yksityishenkilö 2:

Myös toinen kannanoton jättänyt yksityishenkilö kuvaa Fastholmaa viidakkomaisena alueena, jossa on näkyvissä sadan vuoden takaista kulttuurivaikutusta kuten huviloiden puutarhoja ja viljelyksiä. Hän toivoo, että tämä ominaisuus säilytetään ja puusto pidetään nykyiseen tapaan enimmäkseen tiheänä. Tarhaomenapuut kuvioilla 20 ja 22 kannattaa säilyttää, koska ne muistuttavat alueen käyttöhistoriasta ja niillä on erityinen merkitys lapsiperheille ja alueen eläimille. Varjeltavaa kulttuuriperintöä ovat myös hyvin säilyneet kivikellarin jäänteet rinnenitiyn pohjoispuolella.

Kannanotossa otetaan esille myös Mäenlaskijantien suunnasta Fastholman niemelle vievä polku, joka kulkee purouoman yli. Polkua ei tule tehdä järeäksi ulkoilutiekse, joka houkuttelee nopeita pyöräilijöitä. Uoman ylitys olisi parasta toteuttaa pitkospuiden tyyliä. Liikuntaesteisille on reitti Majavatien suunnasta.

Vastine:

Esittelijä kiittää yksityishenkilöä annetusta palautteesta sekä alueeseen liittyvistä lisätiedoista.

Alueen kulttuurimaiseman säilyttäminen huomioidaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Alueella esiintyvät tarhaomenapuut on Suomessa luokiteltu vieraslajiksi, sillä Ahvenanmaalla ja Lounais-Saaristossa ne risteytyvät alueilla esiintyvän, alkuperäisen ja uhanalaisen metsäomenapuun kanssa. Helsingin seudulla metsäomenapuita ei esiinny. Omenapuiden merkitys keväisin niiden kukkiessa on erittäin tärkeää pölyttäjille, joten tarhaomenapuut voidaan jättää, mutta niiden leviämistä muualle alueelle seurataan. Omenapuiden säilyttäminen otetaan huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Suunnitellulla sillalla estetään maaston kulumista märällä alueella. Reitien ja polkujen suunnittelussa pyritään ohjaamaan kulkua pois herkimmiltä alueilta. Sillan rakenteessa täytyy huomioida kestävyys sekä turvallisuus. Jos silta on merkityllä reitillä, sillan turvallisuus on Helsingin kaupungin vastuulla. Ehdotetut pitkospuut ovat mahdollisia, jos ne tarkemmassa rakennesuunnittelussa pystytään asentamaan pysyviksi ja reagoimaan meriveden korkeuden vaihteluun.

Kannanotto asukasedustus (viisi henkilöä):



20.12.2023

Asukasedustus toi esille muiden kannanottajien esittämistä asioista tykkkien, noron ja sen ylävirrassa kasvavat karhunlaukat, geologiset muodostelmat ja lintulavan. Lintulavan rakentamista asukasedustus ei nähnyt tarpeelliseksi. Lisäksi ehdotettiin yhtä uutta opastaulua ulkoilureitin varten ja ilmoitettiin mahdollisesta amurinliljasta eteläisempien lehtojen alueella.

Vastine:

Lintulavan rakentaminen nähdään linnuston seurannan ja harrastustoiminnan kannalta tarpeellisena. Rakentamisessa huomioidaan maisemalliset arvot ja sovitetaan rakennelma rantaluontoon.

Asukasedustukselta tulleet muut ehdotukset on huomioitu hoito- ja käyttösuunnitelmassa luonnonhoidon yhteydessä. Hoito- ja käyttösuunnitelman vuosittaisessa vieraslajiseurannassa huomioidaan ne lajit, joita ei vuosina 2022 ja 2023 tehdyissä kartoituksissa havainnoitu. Ehdotetun opastaulun kohta huomioidaan hoito- ja käyttösuunnittelussa.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan tehdyt muutokset

Kannanottojen johdosta hoito- ja käyttösuunnitelmaan muutettiin tarhaomenapuiden säästäminen alueella sekä selvitettiin muinaisrantojen tilanne.

Toimivalta

Hallintosäännön 16 luvun 2 §:n 1 momentin kohdan 12 mukaan ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto tekee esityksen kaupunginhallitukselle sellaisissa jaoston toimialaan liittyvissä asioissa, jotka kuuluvat kaupunginhallituksen tai valtuuston toimivaltaan.

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan ellei toisin ole säädetty tai määrätty, kaupungin puhevaltaa käyttää ja kaupungin esitykset ja lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Virpi Karen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 09 310 52280
virpi.karen(a)hel.fi

Liitteet



20.12.2023

Asia/3

- 1 Fastholman luonnonsuojelualueen rajaus
- 2 Fastholma-HKS-luonnos-2023-AHJO-final
- 3 Lainhuutotodistukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kannanottajat

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano